

Inkluzivna kultura u obrazovanju

Iceland
Liechtenstein
Norway grants

Working together for a **green**,
competitive and **inclusive** Europe

ATTend
naš način

PODRŠKA OSTVARENJU JEDNAKIH MOGUĆNOSTI U OBRAZOVANJU ZA UČENIKE S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU
ASSISTIVE TECHNOLOGIES IN EDUCATION

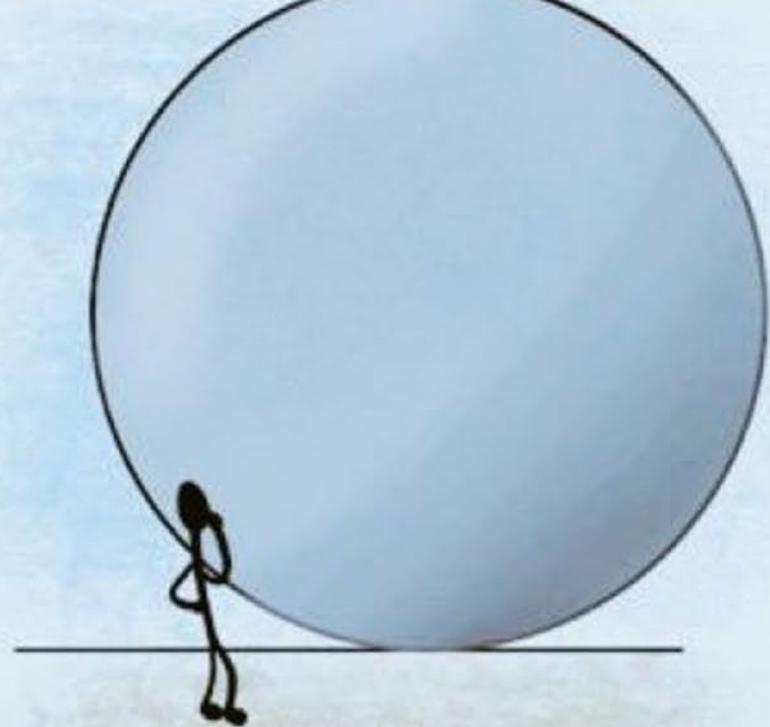

City of Reykjavík

CARNET
znanje povezuje

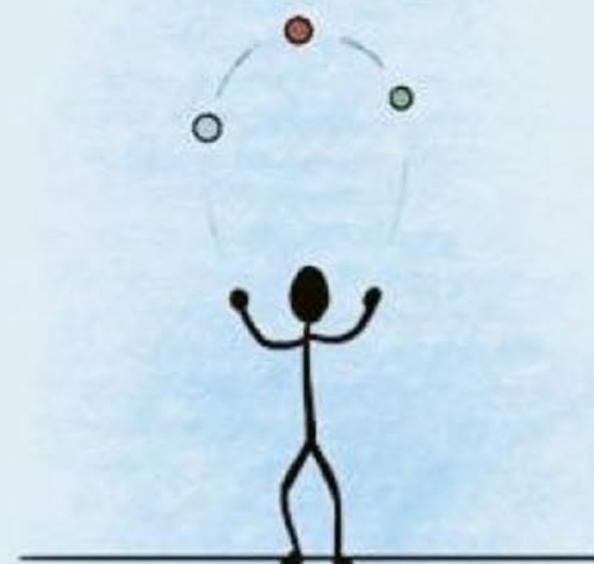
<https://tinyurl.com/h32f9dfe>

BEFORE
YOU START

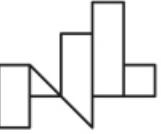
DURING
THE TASK

AFTER
A WHILE

Inkluzivna kultura u obrazovanju

Prof.dr.sc. Zrinjka Stančić
Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet
Sveučilište u Zagrebu

Iceland
Liechtenstein
Norway grants

Working together for a **green**,
competitive and **inclusive** Europe

ATTend
naš način

PODRŠKA OSTVARENJU JEDNAKIH MOGUĆNOSTI U OBRAZOVANJU ZA UČENIKE S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU
ASSISTIVE TECHNOLOGIES IN EDUCATION

City of Reykjavík

CARNET
znanje povezuje

Temeljna polazišta i demografska slika Hrvatske

- **Uskraćivanje prilike** za obrazovanjem jedan je od uzroka **socijalne isključenosti**. Suprotno tome, **povećavanje prilika** za obrazovanjem ključni je preduvjet za **socijalnu uključenost pojedinca u zajednicu** (*Farnell, 2012*).
- **Ostvarivanje jednakih prilika** u obrazovanju postaje sve većim **prioritetom na globalnoj razini** (*Farnell, 2012*).
- **Pravo na obrazovanje** utemeljeno je u naprednim idejama, znanstvenim istraživanjima, brojnim međunarodnim i nacionalnim dokumentima.
- Republika Hrvatska je **članica UN, EU, Vijeća Europe** ali **nije članica OECD-a**
- Prema popisu stanovništva Hrvatska ima **3.888.529** stanovnika (*Popis stanovništva, Državni zavod za statistiku, 2021.*)
- Djeca i adolescenti u RH čine **743.556** ili **19.12%**
- **72%** učenika u svijetu koristi računala u školama (*OECD, PISA, 2015*)
- do **2050. – 2.5 miljarde** ljudi u svijetu koristit će neki oblik PK i AT (*WHO, UNICEF, 2022*)

Zaštita prava i nacionalni dokumenti u obrazovanju

- **Ustav RH** (NN 56/90, 135/97, 08/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 05/14),
- **Zakon o potvrđivanju Konvencije o pravima osoba s invaliditetom i fakultativnog protokola uz Konvenciju o pravima osoba s invaliditetom** (NN 6/07, 5/08)
- **Nacionalni okvirni kurikulum** za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje (MZOŠ/11)
- **Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije** (NN 124/14)
- **Nacionalna strategija izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2017. do 2020. godine** (NN 42/17), 2021-2027.
- **Zakon o suzbijanju diskriminacije** (NN 85/08, 112/12)
- **Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi** (NN 87/08, 86/09, 92/10, 105/10, 90/11, 5/12, 16/12, 86/12, 126/12, 94/13, 152/14, 07/17, 68/18, 98/19, 64/20)
- **Zakon o hrvatskom znakovnom jeziku i ostalim sustavima komunikacije gluhih i gluhoslijepih osoba u RH** (NN 82/2015)
- **Zakon o udžbenicima i drugim obrazovnim materijalima za osnovnu i srednju školu** (NN 16/18)
- **Državni pedagoški standard** osnovnoškolskog sustava odgoja i obrazovanja (NN 63/08, 90/10)
- **Državni pedagoški standard** srednjoškolskog sustava odgoja i obrazovanja (NN 63/08, 90/10)
- **Odluka o donošenju kurikuluma za nastavne predmete i međupredmetne teme** (NN 7/19 i 10/19)
- **Odluka o Programu hrvatskoga jezika za pripremnu nastavu za učenike osnovnih i srednjih škola koji ne znaju ili nedostatno znaju hrvatski jezik** (NN 151/11)
- **Pravilnik o osnovnoškolskom i srednjoškolskom odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama u razvoju** (NN 24/15)
- **Pravilnik o postupku utvrđivanja psihofizičkoga stanja djeteta, učenika te sastavu stručnih povjerenstava** (NN 67/14, 63/20)
- **Pravilnik o načinima, postupcima i elementima vrednovanja učenika u osnovnim i srednjim školama** (NN 112/10, 94/15, 82/19)
- **Pravilnik o odgovarajućoj vrsti obrazovanja učitelja i stručnih suradnika u osnovnoj školi** (NN 6/19)
- **Pravilnik o broju učenika u redovitom i kombiniranom razrednom odjelu i odgojno-obrazovnoj skupini u osnovnoj školi** (NN 124/09, 73/10)
- **Pravilnik o pomoćnicima u nastavi i stručnim komunikacijskim posrednicima** (NN 102/18, 59/19, 22/20)
- **Pravilnik o polaganju državne mature** (NN 01/13, 41/19)
- **Pravilnik o kriterijima za izricanje pedagoških mjera** (NN 94/15, 3/17)
- **Pravilnik o načinu postupanja odgojno-obrazovnih radnika školskih ustanova u poduzimanju mjera zaštite prava učenika te prijave svakog kršenja tih prava nadležnim tijelima** (NN 132/13)
- **Pravilnik o pedagoškoj dokumentaciji i evidenciji te javnim ispravama u školskim ustanovama** (NN 47/17, 41/19, 76/19)
- **Odluka o donošenju nastavnog plana za osnovnu školu** (NN 66/19)
- **Odluka o donošenju nastavnog plana za gimnazijalne programe** (NN 66/19)

Inkluzivno obrazovanje

Konvencija UN-a o pravima osoba s invaliditetom (CRPD) priznaje svim osobama s invaliditetom **pravo na inkluzivno obrazovanje**

VJEŽBA 1.

Što znači **inkluzivno obrazovanje** i predložite **TRI MJERE** potrebne da se inkluzivno obrazovanje uspješno ostvaruje?

www.menti.com

31 10 54 3

VJEŽBA 1.

Inkluzivno obrazovanje i predložene MJERE potrebne da se inkluzivno obrazovanje uspješno ostvaruje?

REZULTATI

Inkluzivno obrazovanje

- **Temeljno ljudsko pravo**
- Odnosi se na **obrazovanje za SVU** djeci s teškoćama, uključujući onu „koja imaju dugotrajna tjelesna, mentalna, intelektualna ili osjetilna oštećenja, koja u međudjelovanju s različitim preprekama mogu sprječavati puno i učinkovito sudjelovanje u društvu na ravnopravnoj osnovi s drugima“. (*članak 1. Konvencije*)

Inkluzivno obrazovanje i pristupačnost

- Konvencija UN-a o pravima osoba s invaliditetom (CRPD) priznaje svim osobama s invaliditetom **pravo na inkluzivno obrazovanje**
- temelji se na **socijalnom modelu pristupa razvojnim teškoćama i potrebama**
- **članak 9.** opisuje **pravo na pristupačnost i participaciju**, navodi kako će „države potpisnice poduzeti odgovarajuće mjere osiguravanja pristupačnosti osoba s invaliditetom izgrađenom **okruženju, prijevozu, informacijama i komunikacijama**, uključujući **informacijske i komunikacijske tehnologije i sustave**, uključujući **internet**, kao i drugim uslugama i kapacitetima otvorenim i namijenjenim javnosti, kako u **urbanim**, tako i u **ruralnim područjima**.“
- **odgojno-obrazovna i socijalna inkluzija (Katz, 2012)**

Inkluzivno obrazovanje

- Prema **Konvenciji-UN-a o pravima djeteta** (1991) svako dijete ima **pravo na djelotvoran pristup odgoju i obrazovanju** u skladu s mogućnostima, najvećeg mogućeg uključivanja u društvo!
- sustav koji uključuje **OBRAZOVANJE za SVE** učenike bez obzira na njihove mogućnosti ili potrebe, i to na svim razinama obrazovanja – **predškolskoj, osnovnoj, srednjoj, višoj i visokoj, strukovnoj** kao i u **cjeloživotnom obrazovanju**

Pripadanje i aktivna participacija učenika predstavlja ključ promjena u obrazovnoj i socijalnoj inkluziji

Tko su učenici s posebnim odgojno-obrazovnim potrebama Hrvatskoj?

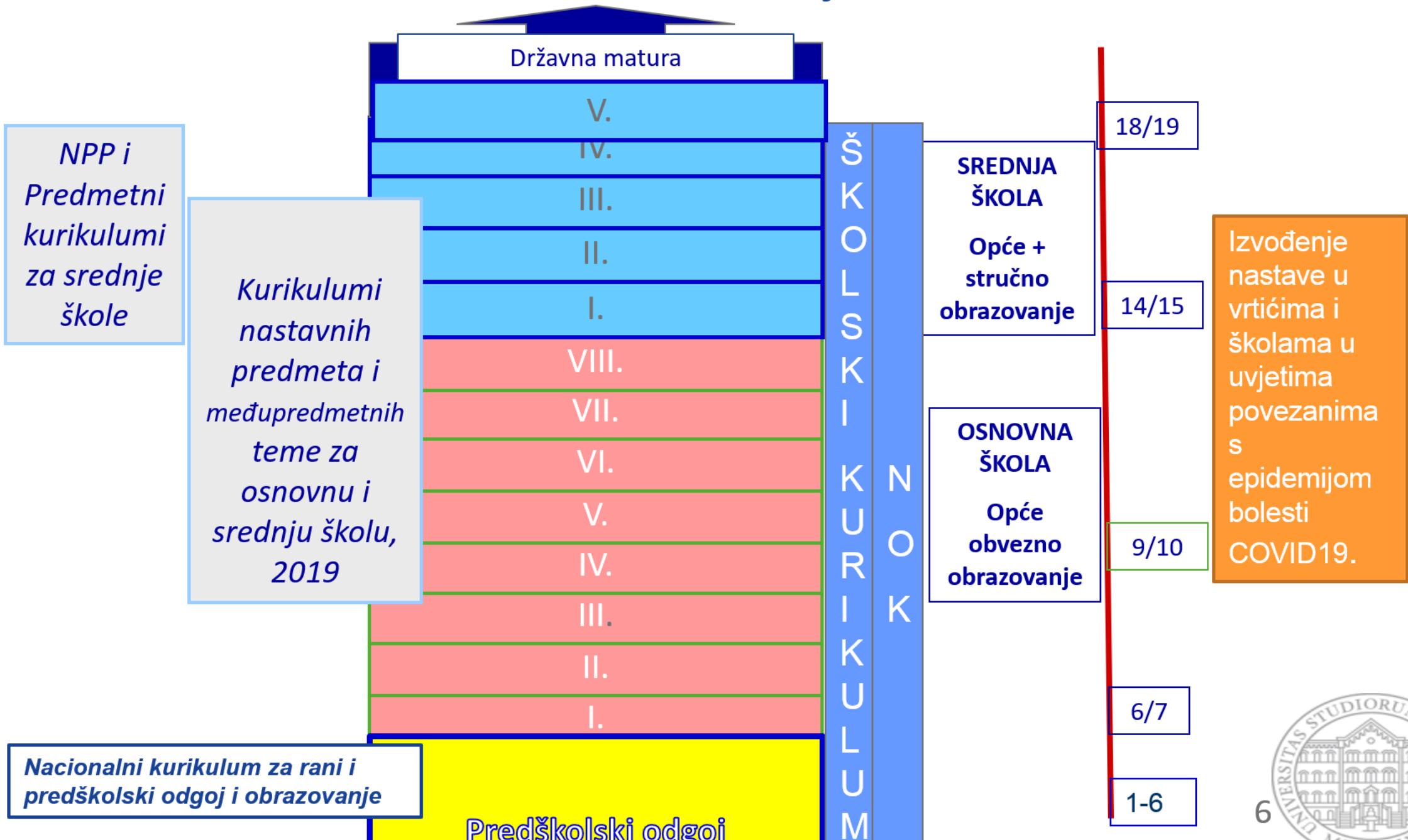
Učenici s posebnim odgojno-obrazovnim potrebama su **daroviti učenici i učenici s teškoćama**

- A. s teškoćama u razvoju
- B. s teškoćama u učenju, problemima u ponašanju i emocionalnim problemima
- C. teškoćama uvjetovanim odgojnim, socijalnim, ekonomskim, kulturnim, jezičnim čimbenicima

Prema Orijentacijskoj listi vrsta teškoća

- učenici s oštećenjima vida
- učenici s oštećenjima sluha
- učenici s oštećenjima jezično-glasovno-govorne komunikacije
- učenici sa specifičnim teškoćama učenja
- učenici s oštećenjima organa i organskih sustava
- učenici s intelektualnim teškoćama
- učenici s oštećenjem mentalnoga zdravlja
- učenici kod kojih postoji više vrsta teškoća u psihofizičkom razvoju

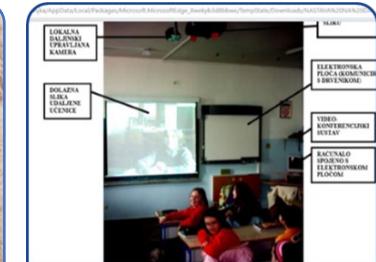
SUSTAV ODGOJA I OBRAZOVANJA usmjeren VISOKOŠKOLSKOM

Sustav obrazovanja u Republici Hrvatskoj

Sustav obrazovanja u Republici Hrvatskoj sastoji se od:
ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja

- osnovnog obrazovanja
- srednjeg obrazovanja
- visokog obrazovanja

Odgoj i obrazovanje **ostvaruje se** na temelju nacionalnog kurikuluma, nastavnih planova i programa/kurikuluma i školskog kurikuluma

Za učenike koji zbog većih motoričkih ili kroničnih bolesti ne mogu polaziti nastavu, škola **uz odobrenje Ministarstva** organizira nastavu u:

- **kući ili zdravstvenoj ustanovi**
- može se izvoditi u obliku **nastave na daljinu** (virtualna nastava, hibridna nastava)

Primjereni programi obrazovanja učenika s teškoćama u razvoju – programska potpora

Primjereni programi odgoja i obrazovanja su:

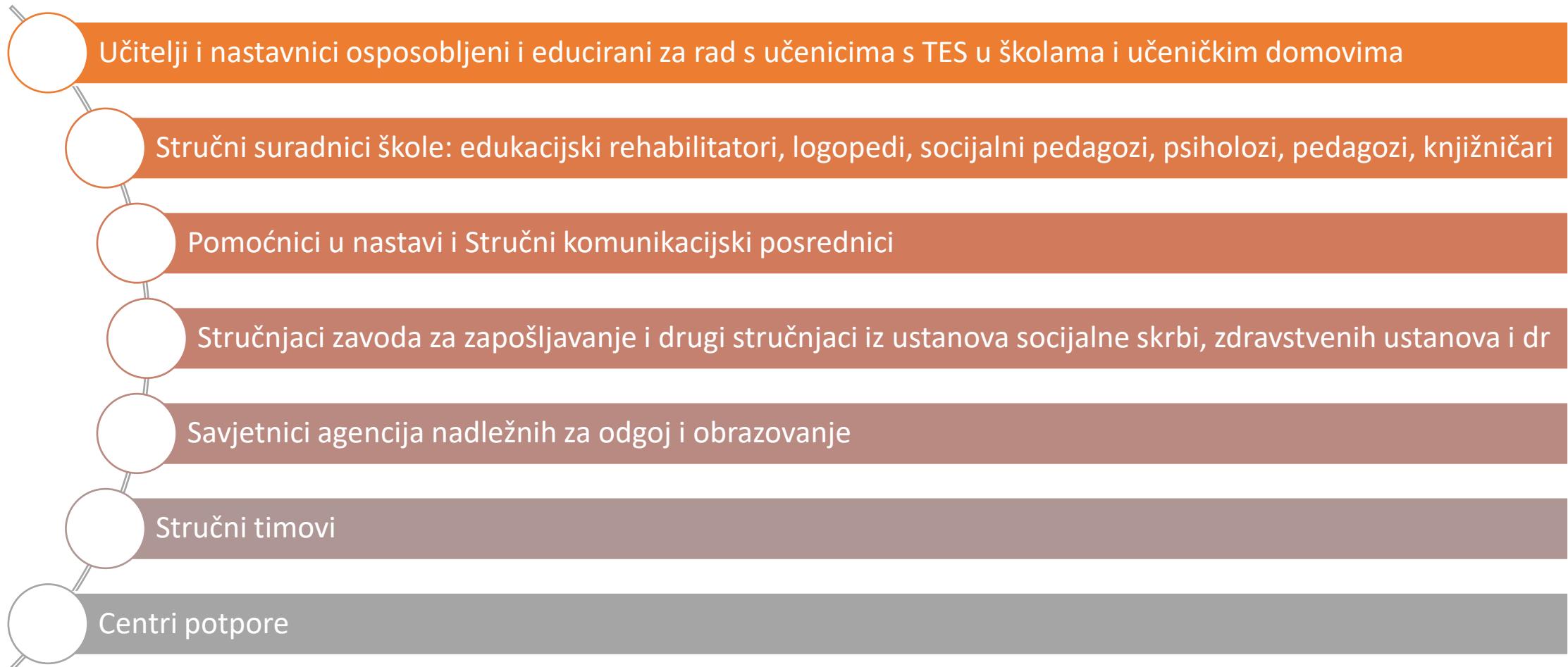
- redoviti program uz individualizirane postupke,
- redoviti program uz prilagodbu sadržaja i individualizirane postupke,
- posebni program uz individualizirane postupke,
- posebni programi za stjecanje kompetencija u aktivnostima svakodnevnoga života i rada uz individualizirane postupke

Primjereni programi odgoja i obrazovanja **ostvaruju se** u:

- redovitome razrednom odjelu,
- dijelom u redovitome, a dijelom u posebnome razrednom odjelu,
- posebnome razrednom odjelu,
- odgojno-obrazovnoj skupini

Sustav obrazovanja u Republici Hrvatskoj

Primjereni programi obrazovanja – **profesionalna potpora**

Sustav obrazovanja u Republici Hrvatskoj

Primjereni programi obrazovanja – **pedagoško-didaktička prilagodba**

Prilagođena informatička oprema

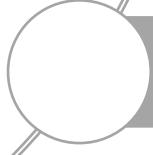
Specifična didaktička sredstva i pomagala

Udžbenici prilagođeni u jeziku, pismu i mediju

Elektroakustička oprema

Prilagođeni oblici komuniciranja

Što obuhvaća inkluzivno obrazovanje?

Obuhvaća **podizanje inkluzivne kulture škole i transformaciju cjelokupnog obrazovnog sustava** – zakonodavstva i politike, sustava financiranja, administracije, oblikovanja, izvođenja i praćenja obrazovanja, te načina na koji su škole organizirane.

Ono zahtijeva **ozračje promjene**:

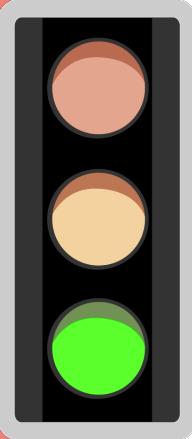
- **Sustavi:** pristup kvalitetnom, besplatnom inkluzivnom obrazovanju uz osiguravanje resursa podrške unutar i između sustava (*Ministarstvo i škola*)
- **Partnerstvo i suradnja:** roditelji, učitelji/nastavnici, stručni suradnici, mobilni stručni timovi, Centri potpore, pomoćnici u nastavi i stručni komunikacijski posrednici
- **Praćenje izvedbe:** redovito, kontinuirano tijekom obrazovanja
- **Razlikovna i personalizirana nastava i podrška:** za učenike i učitelje/nastavnike koji rade i uče u inkluzivnom okruženju
- **Inkluzivna kultura u nastavi:** uvažavanje različitosti i participativno učenje

Inkluzivna kultura u nastavi

Inkluzivna kultura škole reflektira **društveni pristup inkluziji** koji se rađa iz **interakcije obiteljskih procesa** (uvjerenja i vrijednosti), **školskih procesa** (nastavne aktivnosti), **učiteljeva pristupa obrazovanju**, **procesa u zajednici** i **socijalnih procesa** (sustav vrijednosti, politika).

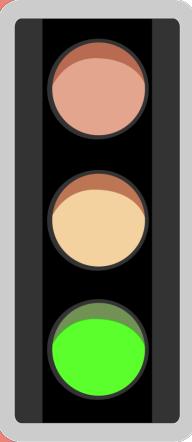
Inkluzija ne može biti selektivna, isključiva ili odbijajuća već mora odražavati **otvorenost i raznolikost**, reformirati sustav u obliku **inkluzivne kulture** (*Swain i Cook, 2001; CSIE, 2000, prema Inclusive Solutions*).

Inkluzivna kultura u nastavi

Inkluzivna kultura škole i nastave uključuju:

- **inkluzivnu orientaciju**, uvažavanje prava SVIH učenika, zajednička stremljenja SVIH u školi, uspostavljaju uvjeti i primjenjuju strategije koje osiguravaju učinkovito uključivanje učenika; jasno postavljeni ciljevi, timski rad i partnerstvo, praćenje postavljenih inkluzivnih ciljeva vrednovanjem pokazatelja inkluzivnosti primjenom **programske, profesionalne i didaktičko-metodičke potpore**
- **inkluzivni etos**, prizma prihvaćenosti učenika i podražavajuće mu okoline, inkluzivno ozračje među učenicima, među učiteljima, između učitelja i učenika i njihovih roditelja; postoje pozitivna očekivanja na SVE učenike i promocija postignuća utemeljena u **sposobnostima učenika, obogaćenim scenarijima učenja**
- **inkluzivno djelovanje**, nalazi uporište u **konstruktivističkim učenjima** Deweyja, Brunera, Piageta, Vigotskog; fleksibilnost učitelja u uporabi prilagođljivih materijala, tehnika i strategija učenja i poučavanja; IKT+PK, učenje se potiče **kurikulumom, iskustvenim aktivnostima**, interaktivnim stilom, traži se **mišljenje učenika, razlikovno poučavanje**

Kurikulum usmjeren na učenika?

U suvremenom, inkluzivnom pristupu odgoju i obrazovanju provodi se **kurikulum usmjeren na učenika** koji treba zadovoljiti **različite odgojno-obrazovne potrebe učenika**.

Treba imati u vidu da teškoće/osobitosti funkcioniranja učenika imaju manji ili veći utjecaj na sve **strukturne dijelove kurikuluma**: ciljeve/ishode i sadržaje, strategije (metode, postupke, oblike rada), učenje i poučavanje, vrednovanje postignuća uz povratne informacije.

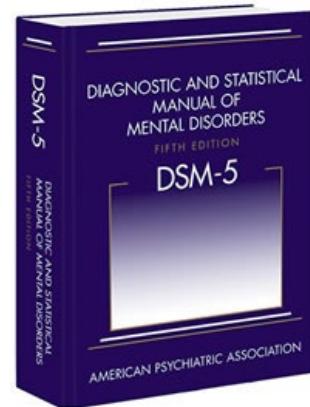
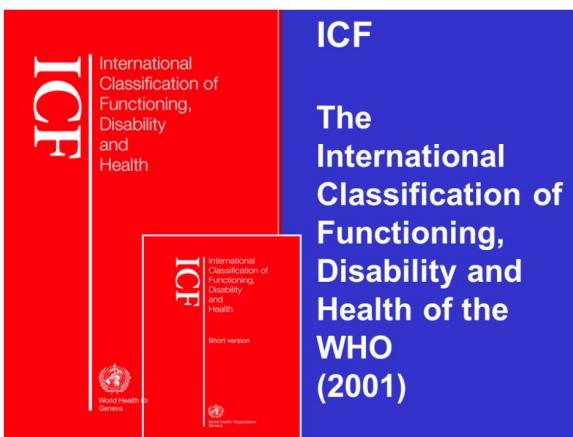
Svi **dijelovi kurikuluma međusobno su povezani** i utječu jedni na druge
Uloga učitelja i stručnih suradnika u školi je osigurati sklad provođenjem razlikovnog poučavanja uz primjerenu interakciju

Kurikulum utemeljen u funkcionalnoj procjeni

Strateške promjene - ekološki model pristupa invaliditetu

Razvojne osobitosti učenika s teškoćama temelje se na opisu **funkcioniranja** učenika, **prilagodbama** te **vrstama potpore**

Klasifikacija sa stajališta ICF-a kao Ekološki model usmjeren potreba djece, učenika

Povezanost prilagodbi u sastavnica kurikuluma

Slika 1. Model povezanosti prilagodbi u sastavnica učeniku usmjerenog kurikuluma

Primjeri iz prakse - Digitalni obrazovni sadržaji i Scenariji poučavanja u općim predmetima i međupredmetnim temama u osnovnoj i srednjoj školi s **inkluzivnim prikazima** u nastavi Matematike, Biologije, Fizike, Kemije

obrazovni sadržaji - DOS

jednostavno pretraživanje

sadržaji - DOS

je škole - opći predr 1. razred

 Biologija	 Engleski jezik	 Fizika	 Francuski jezik	 Geografija	 Hrvatski jezik
 Kemija	 Latinski jezik	 Matematika	 Njemački jezik	 Povijest	
 Talijanski jezik					

e-Škole scenariji poučavanja

jednostavno pretraživanje

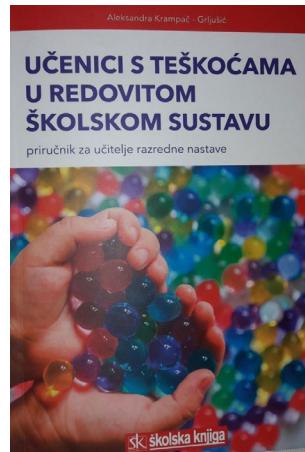
Materijali / e-Škole scenariji poučavanja

Odaberite školu Odaberite razred

 Engleski jezik	 Francuski jezik	 Geografija	 Glazbena kultura	 Hrvatski jezik	 Informatika
 Likovna kultura	 Matematika	 Njemački jezik	 Povijest	 Priroda	 Talijanski jezik
 Tjelesna i zdravstvena kultura					

Prilagodba tiska i teksta
 Tekst lagan za čitanje
 Interaktivni zadaci, kronološki slijed, kontrola pogreške, vizualna podrška,
 Opis slika i filmova, zvučni zapis...

Korisni naslovi

Mozabook je nova platforma za pregledavanje i uređivanje odobrenih udžbenika u Hrvatskoj!

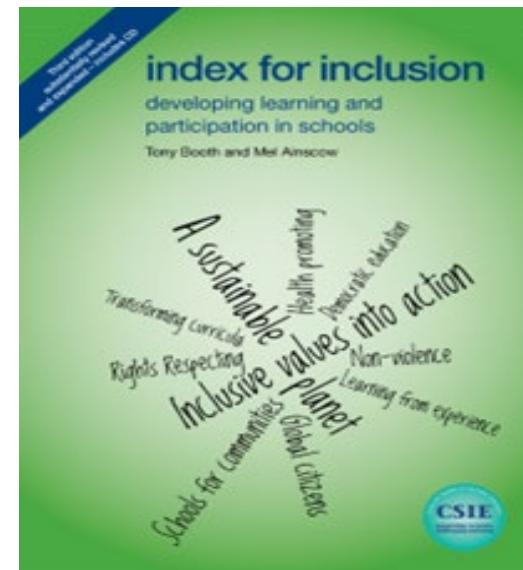

Pokazatelji kvalitete inkluzije

Istraživanje „Procjena pokazatelja inkluzivne podrške u školi“

Cilj istraživanja bio je odrediti pokazatelje kvalitete inkluzivne osnovne škole te čimbenike koji pridonose unaprjeđivanju kvalitete.

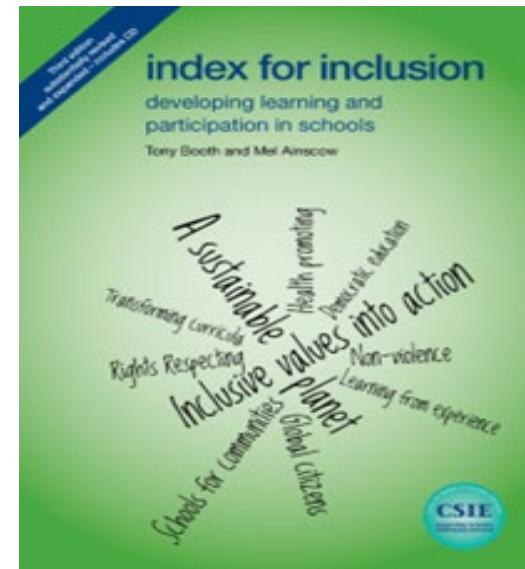
Četiri upitnika o pokazateljima kvalitete inkluzije namijenjena učenicima sedmih i osmih razreda ($N=708$), njihovim roditeljima ($N=707$) i stručnjacima škola (učitelji $N=147$, stručni suradnici $N=30$, ravnatelji $N=10$).

Pokazatelji kvalitete inkvizije

Na temelju procjena učenika, roditelja i stručnjaka škole, **pokazatelji inkluzivnosti** rada osnovne škole odnose se na

- inkluzivni etos škole (IE),
- kurikulum usmjeren na učenika (KUR),
- diferencirano učenje i poučavanje (DU),
- potporu u praćenju i vrednovanju postignuća učenika (PV),
- inkluzivnu potporu u školi (IP),
- resurse za inkluzivno djelovanje i upravljanje te (RIDU)
- ozračje usmjereno prema inkluziji (OUI).

VJEŽBA 2.

Razmislite o stanju u Vašim školama.
Procijenite stupanj slaganja s tvrdnjom 88.

	Potpuno seslažem	Uglavnom seslažem	Ne mogu se odlučiti	Uglavnom se neslažem	Uopćeselažem
87. U ovoj školi se otklanjaju prepreke koje otežavaju kretanje učenika (u kolicima, s bijelim štapom).					
88. Naša škola raspolaže specifičnom opremom za učenike kojima je to potrebno.					

VJEŽBA 2.

Razmislite o stanju u Vašim školama.

www.menti.com

4825 3975

VJEŽBA 2.

Naša škola raspolaze specifičnom opremom za učenike kojima je to potrebno.

REZULTATI

Glavni nalazi istraživanja

RAZLIKE U PROCJENAMA

H-1.1.
učenici s teškoćama i tipični učenici

H-1.2.
učenici i učenice s teškoćama

H-1.3.
učenici i učenice bez teškoća

H-1.4.
učenici s teškoćama s obzirom na školski
uspjeh

H-1.5.
učenici bez teškoća s obzirom na školski
uspjeh

DISKRIMINACIJSKE FUNKCIJE

- Utvrđivanje odgojno-obrazovnih potreba učenika, stanja opremljenosti škole i potreba za pomoćnikom u nastavi **DU+PUN+ID**

- Podržavajuća materijalno-stručna okolina i primjenjiva kvalitetu postignuća **ID+IE+PV**

- Nisu dobivene statistički značajne razlike na diskriminativnoj funkciji

- Razlikovni postupci i uvažavajući odnosi u nastavi **DU+IE**
- Poštivanje različitosti i primjerenost zahtjeva u nastavi **IE+DU**

- Razlikovni postupci i uvažavajući odnosi u nastavi **DU+IE**
- Inkluzivni odnosi i podrška u vrednovanju postignuća pri realizaciji kurikuluma **IE+PV**

Glavni nalazi istraživanja

RAZLIKE U PROCJENAMA

H-2.1.

roditelji učenika s teškoćama i roditelja tipičnih učenika

H-2.2.

učenici s teškoćama i njihovi roditelji

H-2.3.

tipični učenici i njihovi roditelji

H-2.4.

roditelji učenika s teškoćama s obzirom na prisustvo učenika s teškoćama u razredu

H-2.6.

roditelji učenika s teškoćama s obzirom na školsku spremu

H-2.7.

roditelji učenika bez teškoća s obzirom na školsku spremu

DISKRIMINACIJSKE FUNKCIJE

- Primjereno nastavnog i izvannastavnog rada i podržavajući inkluzivne odnose **KR+IE**
- Učeniku primjerena perspektiva i upućenost roditelja u provođenje i učinke poučavanja i učenja **PV+DU**
- Partnerski odnosi s roditeljima i poticajno vrednovanje postignuća učenika **IE+PV**
- Sigurna, odgojno-obrazovna podržavajuća okolina i promocija postignuća učenika **IE+DU**
- Učenicima primjerene strategije podrške i inkluzivni odnosi **DU+IE**
- Povezanost poučavanja i vrednovanja u realizaciji kurikuluma primijerenog svim učenicima **DU+PV+KUR**
- Primjerene strategije podrške i inkluzivni odnosi **DU+IE**
- Primjerena metodička podrška i inkluzivna suradnja **DU+IE**

Glavni nalazi istraživanja

Analiza razlika među stručnjacima škole pokazala je:

- **Učitelji** pozitivnije od **ravnatelja i stručnih suradnika** procjenjuju provođenje **razlikovne nastave** i **inkluzivni rad** škole
- **Učitelji** s visokom stručnom spremom pozitivnije procjenjuju kvalitetu inkluzivnog rada škole u odnosu na učitelje s višom spremom i poslijediplomskim obrazovanjem
- **Učitelji** slabije od **stručnih suradnika i ravnatelja** procjenjuju **inkluzivnu potporu** (IP) u školi (potpora pomoćnika u nastavi, usluge Mobilnog stručnog tima)
- **Učitelji i stručni suradnici** koji su prošli edukacije o **razlikovnom pristupu** (RP) s učenicima pozitivnije procjenjuju stručnu sposobljenost stručnjaka škole
- **Učitelji i stručni suradnici** koji u svojoj bližoj okolini imaju djecu s teškoćama pozitivnije procjenjuju **inkluzivne pristupe** škole od stručnjaka koji nemaju
- Procjene **učitelja i ravnatelja** škole su pozitivnije od procjena **stručnih suradnika** o kvaliteti provođenja **inkluzivnog rada** škole

Glavni nalazi istraživanja

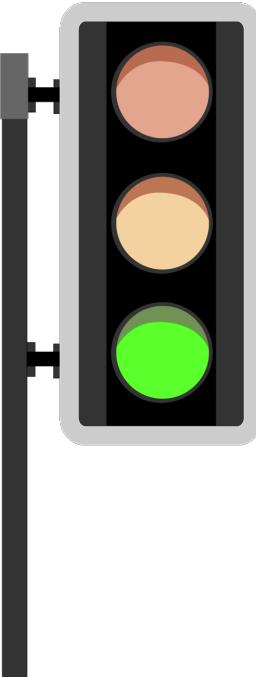
1. svi ispitanici pridaju značaj **inkluzivnom etosu škole**

2. naglašenja usmjerenost

- kod **učenika** na **diferencirano učenje i poučavanje**
- kod **roditelja** na **kurikulum usmjeren na učenika i diferencirano učenje i poučavanje**
- kod **stručnjaka škole** na **resurse za inkluzivno djelovanje**

Doprinos istraživanja

potreba kontinuiranog **samovrednovanja inkluzivnog djelovanja** škole s ciljem otkrivanja i unapređivanja **prioritetnih područja inkluzivnog** rada, **osiguravanje podrške, jačanje motivacije i kompetencija učitelja i učenika, provođenje supervizije u inkluzivnim aspektima rada, opremanje škola**

Imperativ za kulturu u inkluzivnom obrazovanju?

- **Nediskriminacija:** usvojiti inkluzivnu politiku i praksu
- **Cilj obrazovanja:** promicati puni razvoj potencijala, podržavati punopravno sudjelovanje
- **Nema izuzetka:** djeca **NE** smiju biti isključena, zakon koji ograničava **pristup treba ukinuti**
- **Pristup osnovnom i srednjem obrazovanju:** dovoljan broj uređenih škola,
- **Razumna prilagodba i univerzalni dizajn:** mjesto, vrijeme, način rada, tehnologije, alternativne metode vrednovanja; **uskraćivanje razumne prilagodbe smatra se diskriminacijom**
- **Opća podrška:** dostupnost podrške u školi, stručni suradnici različitih struka, savjetnici, relevantni zdravstveni i socijalni stručnjaci, pristup stipendijama i financijskim sredstvima
- **Individualni obrazovni planovi:** svaki učenik treba dobiti IK, pripremljeni s učenikom, učenik uključen, redovito pratiti napredak, mogućnost na prigovor
- **Prilagodbe vezane uz pojedina oštećenja:** brajica, orientacija i kretanje, alternativna i augmentativna komunikacija, lako čitljiv tekst, organizacija učionice
- **Kompetentni učitelji i nastavnici, stručni suradnici, ravnatelji:** nediskriminacija, kompetencije za učinkovito poučavanje

Zajedno možemo učiniti više ako se čuje glas
djece s teškoćama i osoba s invaliditetom!

Be the Light: Elizabeth Bonker's 2022 Valedictorian Speech at Rollins College Commencement

Elizabeth Bonker, neverbalna studentica sa PSA, u svrhu komunikacije koristi visokotehnološko sredstvo asistivne tehnologije

VIDEO

Zahvalujem na pozornosti!

Working together for a **green**,
competitive and **inclusive** Europe

ATTend

naš način

PODRŠKA OSTVARENJU JEDNAKIH MOGUĆNOSTI U
OBRAZOVANJU ZA UČENIKE S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU

ASSISTIVE TECHNOLOGIES IN EDUCATION

City of Reykjavík

<https://tinyurl.com/2p98kb8h>